

Кафедра гідробіології та іхтіології

Факультет тваринництва та водних біоресурсів

Наукові основи іхтіоценології

Лектор	Марценюк Наталія Олександрівна
Семестр	II
Освітньо-науковий ступінь	phD доктор філософії
Кількість кредитів	ECTS 5
Форма контролю	Екзамен
Аудиторні години	40 (20 годин лекційні, 30 годин лабораторні)

Загальний опис дисципліни

Метою навчальної дисципліни є засвоєння наукової інформації щодо взаємодії популяцій риб у зв'язку з їхнім пристосуванням до умов довкілля, що змінюється, та формуванням ними квазістійких угруповань – іхтіоценозів. Завдання навчальної дисципліни полягає в ознайомленні з підходами та методами наукового іхтіоценологічного аналізу та типології іхтіоценозів, які в майбутньому можуть бути корисними для наукових досліджень, а також знадобляться в безпосередньо практичній роботі при закінченні НУБіП. Мета досягається через вирішення спеціальних освітніх, загальноосвітніх і виховних завдань.

Спеціальні освітні завдання вирішуються в процесі засвоєння студентами теоретичних та практичних основ предметів: річкових та озерних іхтіоценозів, пелагічних та прибережних іхтіоценозів морів, зміни складу і структури іхтіоценозів малих та великих річок. Крім спеціально освітніх, під час вивчення предмета вирішуються також загальноосвітні і виховні завдання. У здобувачів розширюється світогляд і загальний кругозір, з'являється можливість більш глибокого розуміння і пізнання ними суті біологічних властивостей водного живого організму, закономірностей зміни складу і структури іхтіоценозів. Вивчаючи фактичний матеріал, здобувачі поглиблюють свій світогляд, пізнають закони єдності гідробіонтів і навколишнього світу, історичного розвитку організмів, трансформації іхтіоценозів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен **знати:** умови та спосіб існування угруповань риб, розподіл їх за біотопами, характеристики іхтіоценозів (склад, структура, функціонування іхтіоценозів), особливості іхтіоценозів внутрішніх водойм України (річкові іхтіоценози, іхтіоценози озер, іхтіоценози водосховищ, іхтіоценози лиманів), особливості іхтіоценозів Чорного та Азовського морів (пелагічні іхтіоценози Чорного моря, іхтіоценози Азовського моря);

вміти: досліджувати іхтіоценози, проводити порівняння складу і структури іхтіоценозів, відстежувати зміни, що відбуваються в іхтіоценозах внутрішніх водойм та Чорного і Азовського морів.

Програма дисциплін реалізується шляхом подання теоретичного матеріалу, проведення лабораторних занять, проведення занять в польових умовах, а також в науково-дослідних інститутах.

Основними компетентностями, якими повинен володіти здобувач під вивчення дисципліни є:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність до цілісного викладу основних проблем філософії на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення;

- комплексність у використанні інформаційних та комунікаційних технологій. Компетентність у володінні методами математичного та алгоритмічного моделювання під час аналізу проблематики наукового дослідження.;

- здатність та комплексність у виконанні наукових досліджень, досягненні нових результатів у галузі рибного господарства та суміжних з нею сферах аграрних наук, що можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях. Здатність до критичного аналізу різних інформаційних джерел, авторських методик, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів у галузі водних біоресурсів та аквакультури;

- здатність ініціювати та розробляти комплексні інноваційні проекти, програми та плани в галузі водних біоресурсів та аквакультури. Комплексність у публічному представленні та захисті результатів дисертаційного дослідження.

Здатність брати участь у критичному діалозі та наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати свою власну позицію.

Теми лекцій

- Тема 1. Вступ. Іхтіоценологія в системі наук про тварин.
- Тема 2. Склад, структура функціонування іхтіоценозів.
- Тема 3. Річкові та озерні іхтіоценози.
- Тема 4. Іхтіоценози водосховищ та лиманів.
- Тема 5. Пелагічні та прибережні іхтіоценози Чорного моря.
- Тема 6. Іхтіоценози Азовського моря
- Тема 7. Іхтіоценози океанів.
- Тема 8. Зміни складу і структури іхтіоценозів малих річок.
- Тема 9. Зміни складу і структури іхтіоценозів великих річок. Динаміка складу і структури іхтіоценозів водосховищ.
- Тема 10. Зміни складу і структури іхтіоценозів Азовського та Чорного морів, Світового океану.

Теми лабораторних занять

- Тема 1. Освоєння методів вивчення структури іхтіоценозів.
- Тема 2. Склад і структура іхтіоценозів малої річки, великої річки, озера.
- Тема 3. Склад і структура іхтіоценозів дніпровських водосховищ, великих причорноморських лиманів.
- Тема 4. Склад і структура пелагічних іхтіоценозів Чорного моря.
- Тема 5. Склад і структура прибережних іхтіоценозів Чорного моря.
- Тема 6. Склад і структура пелагічних іхтіоценозів Азовського моря.
- Тема 7. Склад і структура пелагічних іхтіоценозів океанів.
- Тема 8. Ретроспективний аналіз структури іхтіоценозів малих річок і озер.
- Тема 9. Ретроспективний аналіз структури іхтіоценозів великих річок і водосховищ.

Тема 10. Ретроспективний аналіз структури іхтіоценозів Чорного і Азовського морів та Світового океану.

Рекомендована література

Основна:

1. Щербуха А.Я. Риби наших водойм. –К.: Рад.шк., 1987. –159 с.
2. Шевченко П.Г., Щербуха А.Я., Пилипенко Ю.В., Марценюк Н.О., Халтурин М.Б., Чередниченко І.С. Визначник риб континентальних водойм і водотоків України – Навчальний посібник. – Херсон: Олді-Плюс, 2020. – 736 с.
3. Шевченко П.Г., Щербуха А.Я., Пилипенко Ю.В., Марценюк Н.О., Халтурин М.Б. Визначник прісноводних риб України – Навчальний посібник. – Херсон: Олді-Плюс, 2018. – 352.

Додаткова література

1. Маркевич О.П., Короткий І.І. Визначник прісноводних риб України. –К.: Рад.шк., 1954. –276 с.